

PLAN DZIAŁANIA KT 249

DATA: 2019-05-06 13:55

Wersja: nr 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 1

PLAN DZIAŁANIA KT 249 ds. Analizy Chemicznej

STRESZCZENIE

Komitet Techniczny 249 został powołany w ramach Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, którego zadaniem jest sprawne organizowanie działalności normalizacyjnej zgodnie z rozwiązaniami europejskimi i międzynarodowymi, wypracowanymi przy aktywnym udziale krajowych ekspertów. W zakresie w/w tematyki Komitet Techniczny 249 współpracuje z europejskimi komitetami technicznymi: CEN/TC 164; CEN/TC 276 oraz międzynarodowymi komitetami technicznymi: ISO/TC 24, ISO/TC 47, ISO/TC 91, ISO/TC 201 oraz ISO/TC 202.

Komitet Techniczny 249 zajmuje się normalizacją w zakresie ogólnych metod badań, pobierania próbek, odczynników chemicznych, nazw związków chemicznych, terminologią dotyczącą analizy chemicznej, metodami badań produktów nieorganicznych (m. in. kwasów nieorganicznych, wodorotlenków, soli (z wyłączeniem chlorku sodu i kopalini); produktów organicznych: m.in. alkoholi (w tym gliceryna i glikole), kwasów i bezwodników organicznych, aldehydów i ketonów, związków organicznych typu aminopochodne (w tym kaprolaktam), środków powierzchniowo - czynnych, środków do uzdatniania wody (związki nieorganiczne z wyłączeniem gazów), analizy sitowej.

Na działalność gospodarczą objętą zakresem KT 249 wpływ mają liczne uwarunkowania polityczne, gospodarcze, techniczne, prawne, społeczne i/lub aspekty regionalne lub międzynarodowe. Środowiskiem biznesowym jest tu przede wszystkim przemysł chemiczny, który został na wstępie sklasyfikowany w podziale branżowym wg trzech głównych działów: produkcja chemikaliów, farmaceutyków oraz wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych. Podział funkcjonalny sektora to natomiast wielka chemia, produkcja małotonażowa i przetwórstwo chemiczne. Podział ze względu na rodzaj wykorzystywanego surowca natomiast to przemysł chemii nieorganicznej i organicznej.

Przemysł chemiczny z uwagi na często negatywny wpływ na zdrowie człowieka i konieczność ochrony środowiska podlega szczególnemu rygorowi formalno-prawnemu, wprowadzając rygorystyczne normy w zakresie ochrony środowiska i certyfikowania wytwarzanych produktów, w tym wymienione dalej akty prawne, ustawy i rozporządzenia.

Celami KT są globalne ułatwienia w handlu, harmonizacja i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań oraz promocja ochrony środowiska (np. przez ograniczanie emisji freonów i innych związków niszczących warstwę ozonową czy też gazów cieplarnianych powodujących zmianę klimatu). Cele te są realizowane poprzez opiniowanie projektów norm oraz innych dokumentów normalizacyjnych europejskich i międzynarodowych.

Celem KT jest wspieranie krajowej polityki technicznej, tak aby ułatwić wymianę handlową i zapewnić konkurencyjność polskim producentom.

Strategia ustalona do osiągnięcia celów KT to aktywne uczestnictwo członków KT w opiniowaniu dokumentów normalizacyjnych (co ma wpływ na ostateczną wersję dokumentów), poszukiwanie źródeł finansowania i wykonawców prac normalizacyjnych. Przy opiniowaniu dokumentów komitet współpracuje także z innymi Komitetami Technicznymi. Osoby projektujące wyroby oraz biorące udział w pracach nad normami powinny analizować ewentualne zagrożenia dla środowiska i starać się je eliminować lub zmniejszać.

PLAN DZIAŁANIA KT 249

DATA: 2019-05-06 13:55

Wersja: nr 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 2

1 ŚRODOWISKO BIZNESOWE KT

1.1 Opis środowiska biznesowego

Na działalność gospodarczą objętą zakresem KT znaczący wpływ mają następujące uwarunkowania polityczne, gospodarcze, techniczne, prawne, społeczne i/lub aspekty regionalne/międzynarodowe:

(Według raportu opracowanego przez grupę doradców biznesowych BAA Polska, XI 2011 opublikowanego w czasopiśmie „**SEKTOR CHEMICZNY w czasie i przestrzeni. Ocena standingu adaptacyjności sektora**”)

Na działalność gospodarczą objętą zakresem KT 249 znaczący wpływ mają rozliczne omówione niżej uwarunkowania polityczne, gospodarcze, techniczne, prawne, społeczne i/lub aspekty regionalne/międzynarodowe. Środowiskiem biznesowym jest tu przede wszystkim przemysł chemiczny, którego klasyfikację umieszczono na wstępie.

Przemysł chemiczny wg zmienionej w 2009 roku klasyfikacji PKD (Polska Klasyfikacja Działalności) obejmuje szeroki i bardzo zróżnicowany obszar działalności. Należą do niego firmy sklasyfikowane wg trzech głównych kategorii. Branżowy podział sektora obejmuje działy:

- Dział 20: Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych;
- Dział 21: Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych;
- Dział 22: Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych.

Podział funkcjonalny sektora różni się od klasyfikacji PKD. Według tych kryteriów przyjęta w branży struktura przemysłu chemicznego obejmuje trzy zasadnicze grupy wyrobów: Wielką chemię, Chemię niskotonażową oraz Przetwórstwo chemiczne.

- **Wielka chemia** – produkty tanie i masowo stosowane w wielkich ilościach (zwane także ciężką syntezą): przemysł petrochemiczny (bez rafinerii), przemysł sodowy, przemysł kwasu siarkowego, przemysł amoniaku, kwasu azotowego i nawozów sztucznych, przemysł tworzyw i włókien sztucznych
- **Chemia niskotonażowa** – produkty kosztowne i stosowane w niewielkich ilościach (dawniej tzw. lekka synteza): przemysł farmaceutyczny, przemysł kosmetyczny, przemysł środków pomocniczych (środki czystości i higieniczne), środki ochrony roślin (pestycydy: herbicydy, fungicydy, insektycydy, akarycydy, repelenty, feromony), biocydy, leki weterynaryjne itp.
- **Przetwórstwo chemiczne** – produkty końcowe wytwarzane na bazie produktów wielkotonażowych: przemysł gumowy, przemysł przetwórstwa tworzyw sztucznych, przemysł farb i lakierów, dystrybucja i handel odczynnikami.

Dodatkowo funkcjonuje klasyfikacja przemysłu chemicznego, w której kryterium podziału stanowi rodzaj wykorzystywanego surowca, tj.:

- **Przemysł chemii organicznej** – produkty oparte na bazie węgla kamiennego, ropy naftowej, gazu ziemnego, drewna, kauczuku, tłuszczów i innych substancji organicznych;
- **Przemysł chemii nieorganicznej** – produkty na bazie siarki, soli (mineralnych), fosforytów i innych związków nieorganicznych.

Uwarunkowania formalno prawne

PLAN DZIAŁANIA KT 249

DATA: 2019-05-06 13:55

Wersja: nr 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 3

Przemysł chemiczny (jego produkty oraz wykorzystywane surowce i technologie produkcji) ze względu na potencjalny duży stopień negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne i ludzi, poza ogólnymi przepisami, podlega także szczególnemu rygorowi formalno-prawnemu. W tym zakresie istotny wpływ na działalność firm sektora mają zwłaszcza akty prawne Unii Europejskiej, wprowadzające bardzo rygorystyczne normy w zakresie ochrony środowiska i certyfikowania wytwarzanych produktów.

Ustawy istotne dla przemysłu chemicznego

- Ustawa o substancjach i preparatach chemicznych;
- Ustawa o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest;
- Ustawa o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych;
- Ustawa o ratyfikacji Konwencji nr 170 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej bezpieczeństwa przy używaniu substancji i preparatów chemicznych w pracy, przyjętej w Genewie dnia 25 czerwca 1990 r.;
- Ustawa o substancjach zubożających warstwę ozonową;
- Ustawa - Prawo farmaceutyczne;
- Ustawa o działalności leczniczej;
- Ustawa o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.

Rozporządzenia istotne dla przemysłu chemicznego

- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 sierpnia 2015 r. w sprawie sposobu oznakowania miejsc, rurociągów oraz pojemników i zbiorników służących do przechowywania lub zawierających substancje stwarzające zagrożenie lub mieszaniny stwarzające zagrożenie.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 maja 2010 r. w sprawie informacji o preparatach niebezpiecznych, dla których karta charakterystyki nie musi być dostarczona.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 lutego 2010 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z klasyfikacją i oznakowaniem.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 stycznia 2014 r. w sprawie oznakowania opakowań substancji niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych oraz niektórych mieszanin.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie wykazu substancji, których stosowanie jest dozwolone w procesie wytwarzania lub przetwarzania materiałów i wyrobów z innych tworzyw niż tworzywa sztuczne przeznaczonych do kontaktu z żywnością.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2007 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wytwarzaniu i przerobie arsenu oraz jego związków.
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2007 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wytwarzaniu, przerobie oraz stosowaniu chromu i jego związków.
- Rozporządzenie Ministra Transportu z dnia 4 czerwca 2007 r. w sprawie towarów niebezpiecznych, których przewóz drogowy podlega obowiązkowi zgłoszenia.
- Rozporządzenie Minister Gospodarki z dnia 19 marca 2007 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas stosowania rtęci i jej związków.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 grudnia 2013 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji chemicznych i ich mieszanin.

PLAN DZIAŁANIA KT 249

DATA: 2019-05-06 13:55

Wersja: nr 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 4

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 19 października 2012 w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy produkcji, transporcie wewnątrzzakładowym oraz obrocie materiałów wybuchowych, w tym wyrobów pirotechnicznych.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 1 lipca 1996 w sprawie wprowadzenia zakazu stosowania, obrotu i transportu niektórych niebezpiecznych substancji chemicznych.
- Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 1 marca 1995 w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy produkcji, stosowaniu, magazynowaniu i transporcie wewnątrzzakładowym nadtlenków organicznych.

Akty prawne UE istotne dla sektora chemicznego

- Rozporządzenie (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) i utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE. Rozporządzenie REACH zastępuje lub zmienia kilkadziesiąt uprzednio obowiązujących wspólnotowych aktów prawnych, zarówno rozporządzeń, jak i dyrektyw. REACH ma na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia i środowiska, w tym propagowanie alternatywnych metod oceny zagrożeń stwarzanych przez substancje, oraz zapewnienie swobodnego obrotu substancjami na rynku wewnętrznym przy jednoczesnym wsparciu konkurencyjności i innowacyjności.
- Rozporządzenie (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin (CLP), zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006. Rozporządzenie CLP wprowadziło w Unii Europejskiej nowy system klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin oparty na Globalnie Zharmonizowanym Systemie Klasyfikacji i Oznakowania Chemikaliów opracowanym przez ONZ w 2003 roku. Rozporządzenie CLP uzupełnia Rozporządzenie REACH.

(źródło „SEKTOR CHEMICZNY w czasie i przestrzeni. Ocena standingu adaptacyjności sektora”)

1.2 Wskaźniki ilościowe dotyczące środowiska biznesowego

Poniższe wskaźniki ilościowe opisują środowisko biznesowe, w celu wsparcia działań KT poprzez zapewnienie niezbędnych danych:

Chociaż produkcja sprzedana krajowego przemysłu chemicznego w latach 1990-2009 wzrosła z niecałych 25 mld zł do prawie 100 mld produkcja ta wzrastała równomiernie wraz ze wzrostem produktu krajowego brutto i wynosiła w tych latach 6,3-7,3 % PKB czyli ok.7 %. Polski przemysł chemiczny należy w Unii Europejskiej do jednych z najszybciej rozwijających się. Potencjał finansowy, wiarygodność biznesowa i sprawność działania firm przemysłu chemicznego jest dość duża. W ujęciu wartościowym poziom produkcji w Polsce jest jednak znacznie niższy niż w czołowych państwach, co jest w decydującym stopniu konsekwencją nisko przetworzonego charakteru wytwarzanych wyrobów. Ponadto, czułość sektora na wahania koniunkturalne jest relatywnie wysoka.

PLAN DZIAŁANIA KT 249

DATA: 2019-05-06 13:55

Wersja: nr 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 5

Dynamika wzrostu produkcji sprzedanej przemysłu chemicznego pod koniec lat 90-tych kształtowała się generalnie poniżej tempa wzrostu PKB (w cenach bieżących). W trakcie spowolnienia gospodarczego sektor wykazywał jednak wyższy wzrost niż gospodarka ogółem, co spowodowane było zwiększeniem sprzedaży eksportowej przy systematycznie osłabiającej się relacji złotego wobec Euro. Po stopniowej poprawie sytuacji ekonomicznej w kraju przemysł chemiczny w przeciągu kolejnych kilku lat odnotował bardzo wysokie wzrosty, znacznie powyżej PKB. Dodatkowym impulsem w tym zakresie była unijna akcesja Polski. Światowy kryzys gospodarczy, który rozpoczął się w roku 2008 mocniej „uderzył” w sektor chemiczny w kraju, niż w gospodarkę ogółem. Wpłynął na to znaczny spadek popytu na rynku UE ze strony branż będących istotnymi odbiorcami produktów chemicznych (przemysł budowlany, samochodowy, maszynowy).

Motorem wzrostu produkcji chemicznej w Polsce są przede wszystkim firmy duże i średnie. Systematycznie spada za to silnie rozdrobnionych znaczenie podmiotów najmniejszych (firm małych i mikro-przedsiębiorstw); jest to zjawisko niekoniecznie pozytywne. W ostatnich latach znacznie zmalało też znaczenie sektora publicznego w produkcji chemicznej. Wpływ na to miał wzrost tempa procesów prywatyzacji dużych zakładów produkcyjnych, SME od dawna należą do sektora prywatnego. Stopień sprywatyzowania przemysłu chemicznego wzrósł gwałtownie w drugiej połowie lat 90. Obecnie w sektorze publicznym zatrudnienie znajdują głównie pracownicy dużych firm Wielkiej Syntezy.

Rozmieszczenie geograficzne poszczególnych zakładów chemicznych w znacznym stopniu zależy od rodzaju wykorzystywanych surowców. Motorem napędowym rozwoju polskiej chemii, także w porównaniu z innymi członkami UE, okazał się natomiast dosyć nieoczekiwany segment produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, bardziej zróżnicowany niż reszta przemysłu chemicznego, lecz najsilniej odpowiadający za wzrost. Wysoka jakość polskich produktów chemicznych powoduje, że są one cenione zarówno w kraju, jak i na rynkach zagranicznych.

Polska zmuszona jest jednak cały czas importować wysoko przetworzone wyroby przemysłu chemicznego ze względu na niższy niż w krajach wysoko rozwiniętych poziom technologii stosowanych przez krajowych producentów. Jeżeli chodzi o eksport, to najważniejszym rynkiem zbytu wyrobów polskiego sektora chemicznego są Niemcy, Rosja i Ukraina.

Dział chemikaliów i wyrobów chemicznych uwidacznia bardzo dużą dysproporcję pomiędzy Polską a czołowymi krajami UE w skali produkcji całego sektora chemicznego. Oznacza to jednocześnie, że potencjał polskiego przemysłu chemicznego jest wciąż bardzo duży i do tej pory w znacznym stopniu jeszcze niewykorzystany. Polska plasuje się jednak zdecydowanie najwyżej w tym rankingu wśród nowych państw Wspólnoty, notując silny wzrost. Istotnym wyznacznikiem wzrostu było też coraz bardziej proeksportowe nastawienie produkcji chemicznej.

Zmiany poziomu zatrudnienia w sektorze chemicznym skorelowane były w znacznym stopniu z koniunkturą gospodarczą kraju oraz wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Znacznie wzrosła wydajność pracy; Polska jest jednym z największych rynków pracy w Europie w produkcji chemicznej.

Odsetek kobiet pracujących w przemyśle chemicznym, a zwłaszcza w segmencie produkcji farmaceutycznej, jest relatywnie wysoki w stosunku do innych gałęzi przemysłu i wyższy od średniej europejskiej.

Obserwowany wzrost cen produkcji sprzedanej przemysłu chemicznego oznacza, że wzrastał popyt na wyroby firm sektora, zwłaszcza w dziale chemikaliów i wyrobów chemicznych.

Poziom wynagrodzeń w ramach poszczególnych sektorów przemysłu chemicznego jest mocno zróżnicowany, a średnia płaca w chemii rosła w minionych latach wolniej niż w całej gospodarce. Oznacza to, że z punktu widzenia rynku pracy atrakcyjność przemysłu chemicznego nie poprawia się.

PLAN DZIAŁANIA KT 249

DATA: 2019-05-06 13:55

Wersja: nr 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 6

Rozwój przemysłu chemicznego może być również stymulowany lub ograniczany z szeregu wewnętrznych powodów.

(źródło „SEKTOR CHEMICZNY w czasie i przestrzeni. Ocena standingu adaptacyjności sektora”)

2 OCZEKIWANE KORZYŚCI Z REALIZACJI PRAC KT

Normy służą jako istotne narzędzie, zarówno dla producentów jak i dla odbiorców produktów, do zaprezentowania zgodności produktów, które znajdują się na rynku, z odpowiednimi wymaganiami.

Dzięki pracom nad normami będzie można odnieść następujące korzyści:

- Rozwój i poprawę jakości produktów oraz stosowanych technologii;
- Wsparcie przepisów prawnych w kontekście harmonizacji norm krajowych ;
- Zwiększenie bezpieczeństwa osób korzystających z tych produktów;
- Usunięcie barier technicznych oraz barier w handlu.

3 CZŁONKOSTWO W KT

Każdy podmiot krajowy zainteresowany daną tematyką ma prawo zgłosić chęć uczestnictwa w KT i po spełnieniu wymogów proceduralnych (procedura Z2-P3 w powiązaniu z Z2-P1) stać się członkiem KT. Każdy członek KT realizuje zadania KT poprzez swoich reprezentantów. Aktualny skład KT jest podany na stronie www.pkn.pl, w Wykazie OT.

4 CELE KT I STRATEGIA ICH REALIZACJI

4.1. Cele KT

- Eliminowanie barier technicznych w handlu – ułatwienie handlu w kraju, Europie i świecie;
- Harmonizacja i wdrażanie nowoczesnych rozwiązań;
- Promocja ochrony środowiska m.in. przez ograniczenie stosowania substancji zubożających warstwę ozonową.

Cele KT są realizowane poprzez:

- Opiniowanie projektów norm oraz innych dokumentów normalizacyjnych europejskich (CEN/TC 164, CEN/TC 276) oraz międzynarodowych (ISO/TC 24, ISO/TC 91, ISO/TC 201, ISO/TC 202) obejmujących terminologię związków chemicznych, terminologię stosowaną w analizie chemicznej, metody badań, pobieranie próbek, odczynniki chemiczne, środki do uzdatniania wody (związki nieorganiczne z wyłączeniem gazów), środki powierzchniowo – czynne oraz analizę sitową.
- Tłumaczenie Norm Europejskich oraz Międzynarodowych z w/w zakresu.
- Współpracę z innymi Komitetami Technicznymi przy opiniowaniu dokumentów.

PLAN DZIAŁANIA KT 249

DATA: 2019-05-06 13:55

Wersja: nr 3

Projekt uzgodniony w KT

Strona 7

4.2. Strategia ustalona do osiągnięcia celów KT

- Aktywne uczestnictwo członków KT w opiniowaniu dokumentów normalizacyjnych co ma wpływ na ostateczną wersję dokumentów;
- Poszukiwanie źródeł finansowania;
- Poszukiwanie wykonawców prac normalizacyjnych;
- Tłumaczenie na język polski norm szczególnie ważnych dla przemysłu, norm terminologicznych oraz zharmonizowanych.

4.3. Aspekty środowiskowe

Każdy produkt wpływa w mniejszym lub większym stopniu na środowisko, począwszy od pozyskania surowców, przez proces produkcyjny, użytkowanie aż po utylizację wyrobu. Wpływ może być krótkotrwały lub długotrwały; może mieć zasięg regionalny lub globalny. Dlatego osoby projektujące wyroby oraz biorące udział w pracach nad normami powinny analizować ewentualne zagrożenia dla środowiska i starać się je eliminować lub zmniejszać.

5 CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA REALIZACJĘ PROGRAMU PRAC KT I WPROWADZANIE NOWYCH TN DO PROGRAMU PRAC

Każdy zainteresowany ma możliwość zgłaszania tematów normalizacyjnych (TN) wypełniając Karty nowego tematu (KNT) lub Karty propozycji tematu normalizacyjnego (KPT).

Każdy zgłoszony TN jest wprowadzany do programu KT. KT decyduje o kontynuacji lub zaniechaniu tematu normalizacyjnego.

W programie prac prezentowane są wszystkie TN będące aktualnie w opracowaniu.

Program prac KT znajduje się na stronie www.pkn.pl, w Wykazie OT, po wybraniu numeru właściwego KT.

Drugi element numeru tematu normalizacyjnego wskazuje numer Podkomitetu Technicznego opracowującego temat, np. numer tematu normalizacyjnego XXX.1.XXXX oznacza wykonywanie w KT XXX PK 1 (Podkomitecie Technicznym nr 1 Komitetu Technicznego XXX). Jeżeli drugi element przyjmuje wartość zero oznacza to, że TN jest opracowywany w KT.

Brak środków finansowych uniemożliwia wprowadzanie do programu prac KT 249 norm metodą tłumaczenia.

6 WYKAZ PROPOZYCJI TEMATÓW NORMALIZACYJNYCH, DLA KTÓRYCH KT PRZEWIDUJE POZYSKANIE ZAMAWIAJĄCYCH W RAMACH PRAC NA ZAMÓWIENIE

Ze względu na brak środków finansowych KT 249 nie przewiduje opracowania w 2019 r. norm w ramach prac na zamówienie.